

april 1987

Conjunctuurbericht

Centraal bureau voor de statistiek

Samengesteld door de hoofdafdeling Nationale rekeningen

In februari was het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, 1% groter dan in januari. De productie in de nijverheid (excl. bouwnijverheid) nam over deze periode met 1% af. Vergeleken met dezelfde maand van 1986 steeg de industriële bedrijvigheid met 3%; de nijverheidsproductie nam met 2% af. Bij deze cijfers moet worden bedacht dat de ontwikkeling van de nijverheidsproductie meer wordt beïnvloed door de weersomstandigheden dan de productie in de industrie. Volgens de conjunctuurttest over februari is de orderpositie van de industrie verder afgenomen. Het volume van de invoer van goederen was in februari 15% groter dan in dezelfde maand van 1986; de uitvoer nam met 2% toe. De groei van de invoer vertoont de laatste maanden een stijgende tendens, die van de uitvoer een dalende. De binnenlandse consumptie door gezinnen, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, kende in februari een toeneming van 1%. Het consumentenvertrouwen liep in maart weer enigszins terug. Na een opleving in de eerste twee maanden van dit jaar daalde de indicator tot onder het niveau van het vierde kwartaal van vorig jaar. Vergeleken met maart 1986 namen de consumentenprijzen met 1,1% af. In 1986 werden bij de producentenprijzen forse dalingen gemeten. De prijzen van de afzet van de industrie lagen vorig jaar 12,0% onder die van 1985; de prijzen van het verbruik van grondstoffen en halffabrikaten zelfs 21,6%. De rente steeg in maart licht ten opzichte van februari.

Dit blijkt uit gegevens die medio april beschikbaar waren. In de Focus wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van de prijzen van afzet en verbruik in de afgelopen periode.

Productie

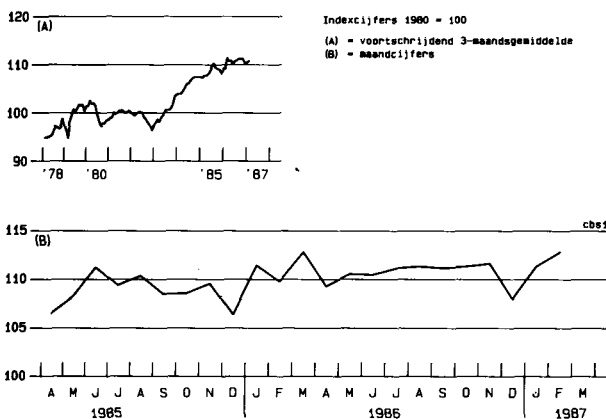
Het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie was, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, in februari 1% groter dan in januari. In de eerste twee maanden van 1987 steeg de industriële productie tot boven het gemiddelde van 1986. De productie in de nijverheid (exclusief bouwnijverheid) nam in februari, vooral als gevolg van een forse produktiedaling bij de delfstoffenwinning, met 1% af. Bij de interpretatie van deze cijfers is enige voorzichtigheid geboden. Aangezien de seizoenuitschakeling alleen corrigeert voor de gemiddelde invloed van het jaargetij, kunnen afwijkingen van het gemiddelde patroon ook in de seizoengecorrigeerde cijfers doorwerken. In de winterperiode speelt dit met name bij de productie van de delfstoffenwinning en de openbare nutsbedrijven. Ook het productiecijfer van de nijverheid als geheel wordt hierdoor beïnvloed. Zo

steeg in de zeer koude januarimaand de nijverheidsproductie met 6% ten opzichte van december; de productie in de delfstoffenwinning nam over deze periode met liefst 15% toe. De maand februari was verhoudingsgewijs minder koud: het voor seizoeninvloeden gecorrigeerde productievolume van de delfstoffenwinning was dan ook 9% kleiner dan in januari.

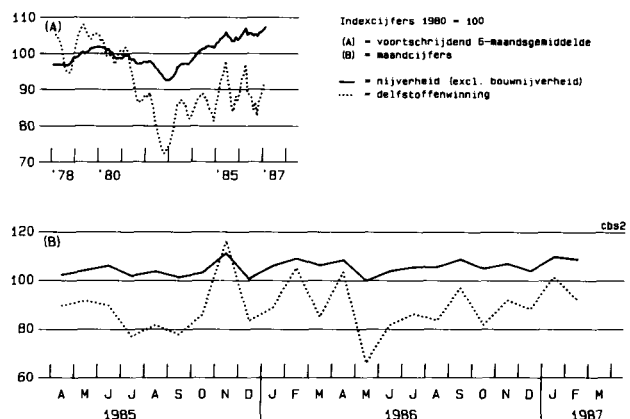
Ook bij vergelijking met de overeenkomstige maand van het voorgaand jaar spelen in de wintermaanden de weersomstandigheden een belangrijke rol. Vorig jaar werden in februari aanmerkelijk lagere temperaturen gemeten dan dit jaar. Mede hierdoor daalde de productie in de delfstoffenwinning in vergelijking met februari 1986 met 12%; de productie in de nijverheid (excl. bouwnijverheid) nam over deze periode met 2% af.

De productie in de industrie wordt slechts in geringe mate

Productie industrie (volume - seizoengecorrigeerd)

Productie nijverheid (volume - seizoengecorrigeerd)

beïnvloed door de weersomstandigheden. De belangrijkste uitzondering is de hout- en bouwmaterialenindustrie, waar in koude maanden met weinig bouwactiviteit de produktie duidelijk terug kan lopen. In februari nam de industriële produktie met 3% toe ten opzichte van twaalf maanden eerder. Binnen deze bedrijfstak werden de hoogste groeipercentages gemeten bij de hout- en bouwmaterialenindustrie, de elektrotechnische industrie en de rubber- en kunststofverwerkende industrie. Het produktievolume van de basismetalaalindustrie nam nagenoeg evenveel toe als het industriële gemiddelde. De produktiegroei in de voedings- en genotmiddelenindustrie bleef achter bij die van de industrie als geheel. De produktie in de textiel-, kleding- en lederindustrie en vooral in de papier- en grafische industrie lag op een lager niveau dan in dezelfde maand van 1986. Volgens de resultaten van de conjunctuurtest over februari is de orderpositie in de industrie verder afgenomen. Ten opzichte van januari daalde het indexcijfer (1984=100) van 104 naar 103. Dit cijfer, dat een beeld beoogt te geven van de ontwikkeling van de orderportefeuille, vertoont de laatste maanden een dalende tendens. Vergeleken met juni 1986 zakte de index met 6 punten. Deze daling deed zich met name voor bij de investeringsgoederenindustrie, waar de index met 8 punten terugliep.

Buitenlandse handel

Het volume van de invoer van goederen was in februari 15% groter dan in dezelfde maand van 1986. De import van investeringsgoederen (+22%) en van consumptiegoederen (+17%) nam sterk toe. De invoer van grondstoffen en half-fabrikaten steeg met 14%. Het importvolume van algemene goederen (voornamelijk brandstoffen) was nagenoeg even groot als in februari 1986. De uitvoer van goederen steeg met 2%. De export van agrarische produkten (+15%) en van fabrikaten (+5%) nam toe. De uitvoer van delfstoffen daarentegen daalde met 18%.

De groeicijfers van de buitenlandse handel vertonen op maandbasis een sterk fluctuerend verloop. Een beter beeld van de ontwikkeling wordt verkregen door de cijfers over een langere periode te vergelijken. Het meest recente driemaandsgemiddelde van de goedereninvoer (december 1986 - februari 1987) lag ruim 8% boven dat van dezelfde periode van het voorgaand jaar. Een dergelijk hoog groeicijfer heeft zich sinds eind 1984 niet meer voorgedaan. Ook het voortschrijdend twaalfmaandsgemiddelde loopt de laatste maanden op. In de twaalfmaandsperiode tot en met februari 1987 was het invoervolume zo'n 4,5% groter dan in de twaalf maanden daarvoor. De ontwikkeling van de uitvoer van goederen blijft hierbij achter: in de driemaandsperiode december 1986 - februari 1987 bedroeg de groei 1% ten opzichte van de overeenkomstige periode het jaar daarvoor. De procentuele jaarommutatie van het meest recente twaalfmaandsgemiddelde lag op ongeveer 2,5% en vertoont reeds enkele maanden een dalende tendens.

Consumptie

Het volume van de binnenlandse consumptie door gezinnen was in februari 1% groter dan in de overeenkomstige maand

van 1986. De bestedingen aan duurzame goederen namen met 4% toe. Opmerkelijk hierbij was de afneming van de verkopen van nieuwe personenauto's. De consumptie van voedings- en genotmiddelen nam eveneens met 4% toe. De bestedingen aan overige goederen en diensten daarentegen daalden enigszins. Deze daling is onder meer veroorzaakt door het afgenomen gasverbruik als gevolg van het - in vergelijking met februari 1986 - minder koude weer. Het vertrouwen van de consumenten in de Nederlandse economie nam in maart duidelijk af. Op de vijf vragen waarop de indicator is gebaseerd, werden 3% meer positieve dan negatieve antwoorden gegeven. In januari en februari was dit nog 10%.

Prijzen

Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is tussen midden februari en midden maart met 0,2% gestegen. Ten opzichte van maart 1986 daalden de consumptieprijzen met 1,1%. Van de producentenprijzen zijn onlangs de cijfers over 1986 beschikbaar gekomen. Uit deze gegevens blijkt dat zich forse prijsdalingen hebben voorgedaan. Zo lagen de afzetprijzen van de landbouw vorig jaar 7% onder die van 1985. Het prijsindexcijfer van de afzet van de industrie was vorig jaar 12,0% lager dan in 1985. Bij de prijzen van het verbruik van grondstoffen en halffabrikaten door de industrie werd zelfs een daling van 21,6% gemeten.

Beursindex

De beurswaarde-index algemeen - indicator voor het koersniveau op de Amsterdamse effectenbeurs - bereikte in maart een gemiddeld niveau dat 8% hoger lag dan in de overeenkomstige maand van het voorgaand jaar. Ten opzichte van februari bedroeg de stijging 5%.

Geld en krediet

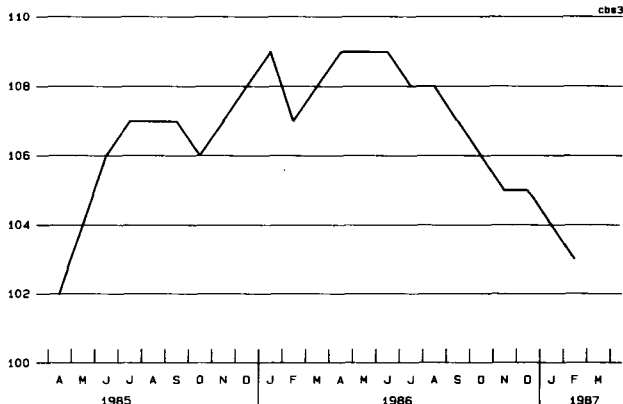
De geldhoeveelheid (chartaal en giraal geld) groeide in 1986 gemiddeld met 8% ten opzichte van 1985. Met uitzondering van 1983 (+13%) is dit het hoogste groeipercentage na 1977. De secundaire liquiditeitenmassa, die voornamelijk uit termijndeposito's en valuta-tegoeden bestaat, nam gemiddeld met 4% toe. Dit is het laagste groeipercentage sinds 1978 toen de secundaire liquiditeiten met 1% afnamen. De binnenlandse liquiditeitenmassa - de som van geldhoeveelheid en secundaire liquiditeiten - was in 1986 gemiddeld 6% groter dan het jaar daarvoor. Ultimo 1986 had de binnenlandse liquiditeitenmassa een omvang van 167 miljard gulden. De geldhoeveelheid bedroeg 97 miljard en de secundaire liquiditeitenmassa 70 miljard gulden.

De rente in maart steeg licht. De daggeldmarktrente nam toe tot een gemiddeld niveau van 5,5% (februari: 5,3%). Het rendement op staatsobligaties steeg over deze periode van 6,1% tot 6,2%.

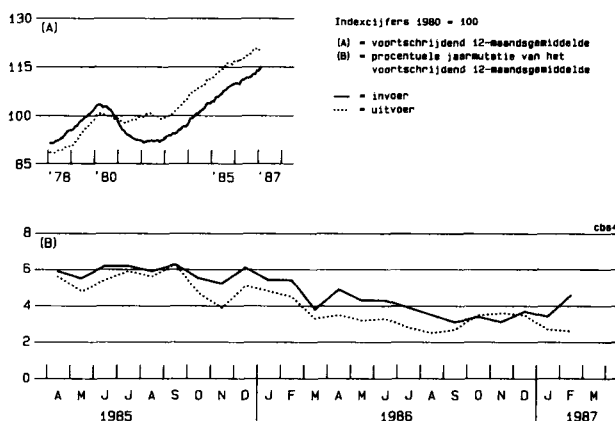
Mutaties hebben betrekking op de overeenkomstige periode van het voorgaand jaar, tenzij anders vermeld. Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.

Orderpositie

Indexcijfers 1984 = 100

In- en uitvoer van goederen (volume)

Tabel 1. Kerngegevens recente ontwikkelingen in Nederland

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1980/84 gemidd.	1985	1986	1986				1986	1987		Trend ²
				1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	dec.	jan.	febr.	
VOLUME-GEGEVENS											
<i>Productie in de nijverheid</i>											
Nijverheid (excl. bouwnijverheid)	0	3	1	-1	1	4	1	4	6	-2	I
Delfstoffenwinning	-4	9	-4	-11	-3	16	-6	7	18	-12	I
Industrie	2	2	2	3	1	2	2	1	0	3	I
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2	2	2	3	-1	4	4	6			I
Textiel-, kleding- en lederindustrie	-3	3	-1	2	-3	0					I
Papier- en grafische industrie	0	3	3	6	4	1	3	3	-1		I+
Chemische industrie	7	2	0	-2	-3	-1	5	10	7	3	I
Rubber- en kunststofverw. industrie	7	3	7	5	4	9					I++
Hout- en bouwmaterialenindustrie	-5	1	6	7	4	8					I+
Basismetalenindustrie	2	-3	-2	3	-4	-7	-2	-4	-13	3	-I
Elektrotechnische industrie	4	5	2	1	2	0	4	0	10	10	I+
Rest metaal- en overige industrie	0	3	1	6	2	1					I
Openbare nutsbedrijven	2	1	4	0	5	9	5	12			I++
Bouwnijverheid: begonnen woningen	0	-10	15	24	18	-16	34	9	-6		I++
<i>Buitenlandse handel (goederen)</i>											
Invoer, totaal	1	7	4	-1	6	2	7	14	-3	15	I+
Grondstoffen en halffabrikaten	1	4	3	-4	8	2	3	9	2	14	I+
Consumptiegoederen	-1	4	9	5	10	10	12	22	-1	17	I++
Investeringsgoederen	-4	13	13	4	7	12	33	48	-14	22	I++
Algemene goederen	-2	22	-9	3	-10	-17	-14	-12	-13	0	-I
Uitvoer, totaal	3	5	4	-1	5	5	5	8	-7	2	I+
Onbewerkte agrarische producten	5	6	5	0	5	6	9	10	-5	15	I+
Delfstoffen	-8	9	-15	-21	-13	9	-17	-5	6	-18	-I
Fabrikaten	4	4	5	3	6	4	7	10	-7	5	I+
<i>Consumptieve bestedingen van gezinnen</i>											
Binnenlandse consumptie, totaal	-1	2	2	2	3	3	2	4	4	1	I+
Voedings- en genotmiddelen	0	1	2	3	1	3	1	4	4	4	I+
Duurzame consumptiegoederen	-3	3	5	5	5	7	4	10	5	4	I+
Textiel, kleding, schoeisel e.d.	-4	2	3	3	2	6	0	9	5		I+
Huish. artikelen en woninginrichting	-4	1	5	4	5	6	6	11	3		I+
Transportmiddelen	0	8	10	9	12	13	7	5	7		I++
Rest duurzame consumptiegoederen	-5	2	6	5	5	7	8	14	5		I++
Overige goederen en diensten	0	1	2	1	2	2	1	2	4	-1	I
Huur, verwarming, verlichting en water	1	4	3	1	4	5	1	5	10		I+
Rest overige goederen en diensten	0	0	1	1	1	1	1	1	1		I
<i>Investeringen in vaste activa</i>											
Bruto investeringen, totaal	-2	4		0	11	8					I++
Bedrijven	-2	5		1	13	10					I++
Nijverheid	-1	14		13	9	15					I++
Exploitatie van woningen	-3	-4		-9	14	6					I+
Overige bedrijven	-2	7		-1	16	9					I++
Overheid	-2	-4		-9	1	-2					-I
<i>Kwartaalrekeningen</i>											
Bruto Binnenlands Produkt	-0,5	1,5		-0,5	2,5	2,5					I
Bruto Nationaal Produkt	0,5	2,0		-1,5	2,0	2,5					I
Bruto Nationaal Inkomen	0,5	2,5		2,0	4,5	4,0					I+
PRIJZEN											
Producentenprijzen landbouw, tot. afzet	4	-2	-7	-5	-8	-6	-9	-10			-I
Producentenprijzen industrie, tot. afzet	4,9	1,0	-12,0	-9,3	-12,8	-13,7	-12,2	-11,1			-I
Producentenprijzen industrie, verbruik	6,5	0,3	-21,6	-17,4	-23,8	-24,1	-21,4	-20,4			-I
Ruilvoet, unit value (goederen)	1	1	2	5	5	2	-4	-7	-4	-5	I
Invoerprijzen, unit value	6	1	-17	-13	-19	-20	-17	-15	-16	-13	-I
Uitvoerprijzen, unit value	7	2	-16	-9	-15	-18	-20	-21	-19	-17	-I
Prijzen gezinsconsumptie (werknemers)	4,7	2,3	0,2	1,2	0,4	-0,6	-0,2	-0,1	-1,3	-1,2	-1,1
Regelingslonen particulier bedrijf	3,7	1,3	1,3	1,5	1,3	1,2	1,0	1,0	0,6	0,6	I
Regelingslonen overheid	-0,6	-1,0	0,7	-0,4	-0,3	1,6	1,8	1,9	1,2	1,2	I
Regelingslonen trendvolgders	1,4	-0,1	0,0	-0,1	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	I
Dollarkoers, contante notering	13	4	-26	-28	-27	-27	-22	-21	-24	-22	-19
OVERIGE INDICATOREN											
Consumentenvertrouwen ¹ (in %)		-4	9	12	11	7	4	4	10	10	3
Beurswaarde-index, algemeen	18	26	15	14	17	18	13	12	4	6	8
Uitgesproken faillissementen	5	-14	-17	-31	-15	-9	-11	0	-11	7	-13
<i>Conjunctuurtest industrie</i>											
Bezettingsgraad (in %)		85	84	84	85	84	84				I
Orderpositie (1984=100)		105	108	108	109	108	105	105	104	103	I
Beoordeling orderontvangsten ¹ (in %)		-9	-13	-10	-12	-15	-16	-17	-11	-16	I
Beoordeling voorr. eindprodukten ¹ (in %)		4	6	6	7	6	5	5	5	5	I
<i>Arbeidsmarkt</i>											
Werkzame personen in de industrie	-3	2	1	1	1	1	1				I
Aantal werkloosheidsuitkeringen	31	-2	-4	-5	-5	-4	-3	-4			-I
<i>Geld en krediet</i>											
Spaartegoeden	6	5	5	4	4	5	5	5			I+
Verstrekt consumptief krediet	-4	6	12	12	15	10	13	21	11		I++
Binnenlandse liquiditeitsmassa	8	8	6	7	6	6	6	4			I++
Geldhoeveelheid	6	7	8	7	8	9	8	7			I++
Secundaire liquiditeiten	11	10	4	8	3	4	3	1			I+
Officieel wisseldisconto (in %)	6,9	5,3	4,6	4,8	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	-I
Daggeldmarktrente (in %)	8,1	6,3	5,8	5,8	6,1	5,7	5,7	6,2	6,0	5,3	-I
Rendement op staatsobligaties (in %)	9,6	7,3	6,3	6,7	6,3	6,0	6,2	6,4	6,2	6,1	-I

¹ Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

² Trend: procentuele jaarmutatatie van het meest recente voortschrijdend 12-maands (4-kwartaals) gemiddelde.

--I: kleiner dan -5%; -I: tussen -2% en -5%; I: tussen -2% en 2%; I+: tussen 2% en 5%; I++: groter dan 5%.

Tabel 2. Recente ontwikkelingen in het buitenland

	1980/'84	1985	1986	1986				1986		1987		Trend ²
	gemidd.			1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	dec.	jan.	febr.	mrt.	
Productie nijverheid, excl. bouwnijv. (volume)												
	% mutatie t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor											
Bondsrepubliek Duitsland	0	6	2	2	5	1	1	3	-3			I
België	0	2	2	4	1	2	0	-2				I
Frankrijk	0	1	1	1	1	1	0	1	-1			I
Verenigd Koninkrijk	1	5	1	2	0	2	1	2	0			I
Italië	-1	1	3	3	3	2	4	5	1			I+
Verenigde Staten	3	2	1	1	1	1	1	0	0			I
Japan	4	4	0	1	-1	-1	-1	1				I
Europese Gemeenschap	0	3	2	2	3	2	1	2	0			I
Buitenland (gewogen) ¹	0	4	2	2	2	2	1	2				I
Nederland	0	3	1	-1	1	4	1	4	6	-2		I
Prijzen consumptie												
Bondsrepubliek Duitsland	4,3	2,2	-0,3	0,7	-0,2	-0,4	-1,0	-1,1	-0,8	-0,5	-0,2	I
België	7,6	4,9	1,3	2,5	1,3	0,8	0,7	0,6	0,9	1,1	1,3	I
Frankrijk	10,5	5,8	2,5	3,5	2,4	2,1	2,1	2,1	3,0	3,4		I+
Verenigd Koninkrijk	7,5	6,1	3,4	5,0	2,8	2,6	3,4	3,7	3,9	3,9	4,0	I+
Italië	14,9	9,2	5,8	7,5	6,1	5,4	4,4	4,2	4,2	4,3	4,2	I++
Verenigde Staten	6,0	3,6	1,9	3,1	1,6	1,6	1,3	1,1	1,4	2,1		I
Japan	2,9	2,2	0,6	1,6	0,9	0,3	-0,2	-0,3	-1,1	-1,0	-0,8	I
Europese Gemeenschap	9,7	6,1	3,6	4,6	3,5	3,3	2,9	2,9	2,9	3,0		I+
Nederland	4,7	2,3	0,2	1,2	0,4	-0,6	-0,2	-0,1	-1,3	-1,2	-1,1	I

Bron voor gegevens buitenland: Eurostat.

¹ Het gemiddelde van de 6 belangrijkste exportlanden, gewogen met hun aandeel in de Nederlandse export in 1984.

² Trend: procentuele jaarmutatie van het meest recente voortschrijdend 12-maands (4-kwartaals) gemiddelde.

--I: kleiner dan -5%; -I: tussen -2% en -5%; I: tussen -2% en 2%; I+: tussen 2% en 5%; I++: groter dan 5%.

Focus: Prijzen

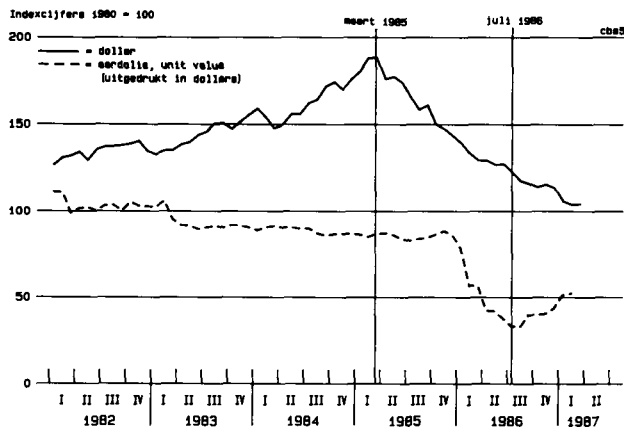
In maart 1985 moest voor een Amerikaanse dollar gemiddeld 3,74 gulden worden betaald. Twee jaar later, maart 1987, was dit nog maar fl 2,07. In de linkergrafiek is naast de koers van de dollar ook de in de dollars uitgedrukte invoerprijs van de aardolie (unit value) getekend. De invloed van de beide impulsen op het prijsniveau in Nederland wordt in de rechtergrafiek geïllustreerd. Alle in deze grafiek weergegeven prijsindices - in- en uitvoerprijzen van goederen (unit value), afzetprijzen van de industrie en prijzen van verbruik van grondstoffen en halfabrikaten door de industrie - bereikten in maart 1985 een top. De daling die na maart 1985 vooral als gevolg van de goedkoper wordende dollar optrad, werd begin 1986 verscherpt toen de olieprijs (uitgedrukt in dollars) binnen enkele maanden tot minder dan de helft terugliepen.

Eveneens is duidelijk te zien dat in de eerste maanden na maart 1985 de inputprijzen (invoer en verbruik industrie) sneller daalden dan de outputprijzen (afzet industrie en uitvoer). De vertraging bij de uitvoerprijzen wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat lagere dollarkoersen en

olieprijzen pas enkele maanden later doorwerken op de (uitvoer)prijs van het Nederlandse aardgas.

In juli 1986 bereikte de invoerprijs van aardolie (uitgedrukt in dollars) een dieptepunt. In de maanden daarna liep de olieprijs weer enigszins op, terwijl de dollar verder zakte. Mede hierdoor trad in Nederland na medio 1986 een stabilisatie van de prijzen op. Alleen de uitvoerprijzen zijn, overeenkomstig de hierboven beschreven vertraging, in het tweede halfjaar van 1986 nog verder gedaald. In de eerste maanden van 1987 lijkt ook voor deze indicator de prijsdaling tot staan te zijn gekomen.

Prijzen: dollar en aardolie

Prijzen: afzet en verbruik

